

ایران

افزایش فشارها بر تهران؛ چه سرنوشتی در انتظار گروه‌های نیابتی است؟

ایلیا جزایری

کمتر از یک دقیقه پیش

نیروهای حوثی مورد حمایت جمهوری اسلامی ایران، سلاح به‌دست در تجمعی در صنعا، پایتخت یمن

تنش نظامی میان عربستان سعودی و شبه‌نظامیان حوثی یمن بالا گرفته، آن‌هم با تشدید درگیری میان نیروهای دولتی یمن و حوثی‌های حمایت شده از سوی تهران؛ گروهی که از سوی ایالات متحده آمریکا «تروریستی» شناخته می‌شود.

ریاض، حوثی‌ها را به حمله به زیر ساخت‌های اقتصادی و غیرنظامی در شهرهای عربستان سعودی متهم می‌کند.

شبه‌نظامیان حوثی که عربستان را متهم به حمله به مناطق تحت کنترل‌شان می‌کنند، می‌گویند که برخی نیروگاه‌ها و تاسیسات مرتبط با شرکت نفت سعودی، آرامکو، را هدف قرار داده‌اند.

از سوی دیگر، درگیری‌ها میان نیروهای دولتی یمن و حوثی‌ها بالا گرفته است. درگیری‌هایی که از شهر تعز و ساحل غربی یمن آغاز شد و به بندر حدیده، مارب، جوف و البیضا رسید؛ خشونت‌هایی که قربانیانش از

جمله از غیر نظامیان در حال افزایش است.

در این میان، فیصل بن فرحان، وزیر خارجه عربستان سعودی، روز ۱۷ شهریور به روسیه رفت. کشوری که از یک سو متحد جمهوری اسلامی است و از سوی دیگر، گزارش‌هایی از حضور مستشارانش در سال‌های اخیر در صنعا، پایتخت یمن، که در کنترل حوثی‌ها قرار دارد، منتشر شده است.

آقای بن فرحان در کنفرانس خبری مشترک با سرگئی لاوروف، وزیر خارجه روسیه، گفت: «حوثی‌ها دری به روی خود گشودند که تحمل عواقب آن را ندارند».

او این گروه تحت حمایت تهران را متهم کرد که هرگاه زیر فشار قرار می‌گیرد، تلاش می‌کند بحران را تشدید کرده و گسترش دهد.

این تحولات در شرایطی روی می‌دهد که فشارها بر تهران تشدید شده و آمریکا کارزاری با نام «عملیات **طرد اقتصادی**» را علیه ایران به راه انداخته است؛ سیاستی که پس از حدود شش ماه از آغاز جنگ آمریکا و اسرائیل با ایران در پیش گرفته می‌شود.

در این میان، آیا گروه‌های نیابتی جمهوری اسلامی، به حمایت‌های خود از آن ادامه خواهند داد و آیا تهران موفق به حفظ این گروه‌ها خواهد شد؟

بیشتر در این باره:

نشست کنگره آمریکا درباره پیوندهای روبه‌رشد چین و روسیه با حوثی‌های یمن

شکل رابطه جمهوری اسلامی با گروه‌های نیابتی

از جمله گروه‌های نیابتی جمهوری اسلامی می‌توان به حزب‌الله لبنان اشاره کرد که قدیمی‌ترین گروه نیابتی ایران است و در فهرست گروه‌های تروریستی آمریکا قرار دارد.

مکرم رباح، استاد تاریخ در دانشگاه آمریکایی بیروت، به رادیو فردا می‌گوید: «حزب‌الله برای پشتیبانی از تهران تاسیس شد و نه برعکس. جمهوری اسلامی به شکل مستقیم از شبه‌نظامیان حمایت نمی‌کند، به آن‌ها سلاح می‌دهد و آن‌ها از کشورهایی که در آن حضور دارند سرقت می‌کنند. در این مرحله، رسیدن اموال از ایران سخت شده اما جمهوری اسلامی به پشتیبانی از شبه‌نظامیان ادامه خواهد داد، تا از جنوب لبنان به عنوان برگ برنده‌ای در مذاکرات آینده استفاده کند».

راهبرد حمایت از گروه‌های شبه‌نظامی در منطقه، به دهه ۱۹۸۰ میلادی باز می‌گردد. در نگاه جمهوری اسلامی، این گروه‌ها به عنوان خط مقدم عمل می‌کردند و در عین حال درگیری را از ایران دور نگه می‌داشتند.

اما پس از حمله هفتم اکتبر ۲۰۲۳ گروه افراطی حماس به شهرها و شهرک‌های اسرائیلی، سلسله‌ای از جنگ‌ها آغاز شد که به خود ایران هم رسید. حماس که از سوی آمریکا و اتحادیه اروپا «تروریستی» شناخته می‌شود و همچنین حزب‌الله لبنان، در این جنگ‌ها به شدت تضعیف شدند. حکومت بشار اسد در سوریه که متحد جمهوری اسلامی بود، نیز متعاقب آن سقوط کرد. دولت عراق هم به شبه‌نظامیان متحد تهران مهلت داده که باید تا ماه اکتبر خلع سلاح شوند.

برخی مخالفان حکومت تهران امیدوارند که افزایش فشارها به ویژه در زمینه اقتصادی بر جمهوری اسلامی، به فروپاشی محوری بیانجامد که با عنوان «محور مقاومت» شناخته می‌شود.

مسعود الفک، خبرنگار و کارشناس مسائل خاورمیانه مقیم ریاض، به رادیو فردا گفت که رابطه گروه‌های نیابتی با جمهوری اسلامی، یک رابطه ارگانیک است؛ آن‌ها مزدور تهران نیستند: «رابطه ایران با گروه‌های نیایی، رابطه مزدوری این گروه‌ها نیست. این گروه‌ها مزدور جمهور اسلامی نیستند که پیروی خود را به کسی که بیشتر پرداخت می‌کند تغییر دهند. رابطه این گروه‌ها با جمهوری اسلامی، رابطه ارگانیک است که بر پایه یک ایدئولوژی بنا شده است، از این رو قطع رابطه‌شان به سادگی قطع رابطه گروه‌های غیرایدئولوژیک نیست و ادامه خواهد یافت».

بیشتر در این باره:

مقام پیشین پنتاگون: ایران در حال باختن بازی در درازمدت است

حزب‌الله لبنان تضعیف شده، اما...

حزب‌الله تا سال ۲۰۲۳ میلادی، قدرتمندترین گروه نیابتی جمهوری اسلامی بود، با هزاران موشک و پهپاد در زرادخانه خود، و نیروهای کماندویی آموزش‌دیده که در جبهه‌های مختلف کارایی خود را نشان دادند. اما در دو سال اخیر و پس از هفتم اکتبر ۲۰۲۳، این گروه ضربات بزرگی متحمل شدند. در جنگ با اسرائیل، رهبر کاریزماتیک خود، حسن نصرالله، و بسیاری از فرماندهان و اعضایش را از دست داد.

این گروه اخیراً یکی از مهم‌ترین مواضع خود در جنوب لبنان را از دست داده است؛ بلندی‌های «علی الطاهر».

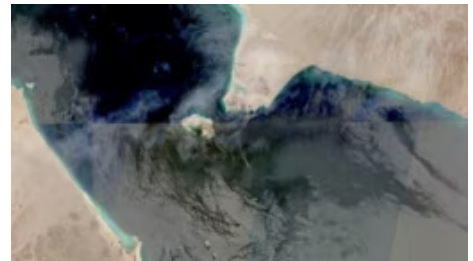
با وجود این، مکرم رباح می‌گوید که روش سپاه پاسداران و شبه‌نظامیان وابسته، ماندن در جبهه‌ها است. این استاد تاریخ دانشگاه آمریکایی بیروت به رادیو فردا گفت: «حزب‌الله تضعیف شده اما روش جنگ شبه‌نظامیان وابسته به ایران، انتقال از جبهه‌ای به جبهه دیگر است. مثلاً حالا که بلندی‌های علی الطاهر سقوط کرده، نیروهای سپاه پاسداران و شبه‌نظامیان وابسته، به مناطق دیگری از جنوب لبنان که به خاطر جنگ ویران شده، منتقل خواهند شد».

ایالات متحده، بریتانیا و اروپا سعی می‌کنند هم با فشار بر تهران و هم با اعمال تحریم‌ها علیه برخی افراد، سازمان‌ها و نهادها، حزب‌الله لبنان را تضعیف کنند.

مکرم رباح درباره این وضعیت می‌گوید: «حزب‌الله اکنون نمی‌تواند همه نیازهای مالی خود را تامین کند، نه به دلیل ناتوانی تهران در تامین هزینه‌ها، بلکه به این دلیل که کشور لبنان فقیر شده و همچنین تدابیر مالی مشخصی اتخاذ شده است که مانع از رسیدن پول به حزب‌الله همچون گذشته می‌شود. اما این بدان معنی نیست که آن‌ها به روش‌های پیچیده روی نخواهند آورد؛ همان‌گونه که پیشتر تا پنج میلیارد دلار از راه تولید و قاچاق مواد مسلح در سوریه به دست آوردند».

بیشتر در این باره:

تنگه‌ای باریک، بحرانی بزرگ؛ چرا باب‌المندب اهمیت حیاتی دارد؟

حوثی‌ها؛ یاری‌رسان در گسترش بحران

حوثی‌های یمن، مستقل‌ترین متحدان جمهوری اسلامی به شمار می‌آیند. آن‌ها در دهه ۱۹۹۰ میلادی به عنوان یک گروه شورشی محلی در شمال یمن، اعلام موجودیت کردند و با پشتیبانی تهران، به گروهی تبدیل شدند که اکنون کنترل بخش بزرگی از یمن از جمله پایتخت را در دست دارند.

آن‌ها علاوه بر تهدید رقبای منطقه‌ای جمهوری اسلامی، اکنون تلاش می‌کنند در واکنش به محاصره دریایی آمریکا علیه ایران، تنگه باب‌المندب، یکی از آبراه‌های مهم انتقال انرژی به جهان را نا امن کرده و با حمله به تاسیسات نفتی عربستان سعودی، به بالا ماندن قیمت انرژی در جهان کمک کنند.

گروه‌های نیابتی در عراق؛ مستقل و پشتیبان مالی دیگر گروه‌ها

اما در عراق، گروه‌های شبه‌نظامی متحد جمهوری اسلامی طی ماه‌های گذشته، دست به حملاتی به پایگاه‌هایی آمریکایی در این کشور زدند و حتی حملات‌شان از مرزها فراتر رفت و به کویت و عربستان سعودی هم رسید. تهران می‌گوید: هدف، پایگاه‌های آمریکا در این کشورها بود؛ اگر چه گزارش‌ها از هدف قرار دادن زیر ساخت‌های نفتی این کشورها نیز حکایت دارد.

مسعود الفک، خبرنگار و کارشناس مسائل خاورمیانه، به رادیو فردا می‌گوید که تحریم‌های آمریکا برای رسیدن به نتیجه، باید هوشمند باشد.

عراق که با ایران حدود ۱۶۰۰ کیلومتر مرز دارد، پس از سقوط حکومت صدام حسین در نتیجه حمله آمریکا و متحدانش به آن در سال ۲۰۰۳ میلادی، به کشوری تحت نفوذ جمهوری اسلامی تبدیل شد.

مسعود الفک می‌گوید عراق اکنون هم ریه اقتصادی ایران است و هم پشتیبان مالی دیگر گروه‌های نیابتی تهران.

او افزود: «بسیاری از گروه‌های نیابتی به لحاظ مالی مستقل هستند و به تهران متکی نیستند، به ویژه گروه‌های نیابتی در عراق که نه تنها کاملاً مستقل هستند، بلکه به نیابت از تشکیلات مادر در تهران، دیگر گروه‌های وابسته به این تشکیلات را به لحاظ مالی پشتیبانی می‌کنند».

او این ویژگی گروه‌های نیابتی عراقی را این‌گونه شرح می‌دهد: «این گروه‌ها به طور مستقیم و غیرمستقیم، در ترکیب حاکمیت عراق حضور دارند و این حضور برای آن‌ها سهمی از ثروت‌های این کشور را به ارمغان آورده است. در نتیجه با چنین اموالی می‌توانند گروه‌های دیگر را که بخشی از شبکه آن‌ها هستند اما در کشورهای دیگر حضور دارند، همچون حوثی‌های یمن و حزب‌الله لبنان، پشتیبانی کنند».

به گفته آقای الفک، این مسئله در جهان عرب کاملاً روشن است و درباره آن بحث می‌شود. او تأکید دارد که «عراق ریه اقتصادی جمهوری اسلامی ایران است که از راه آن می‌تواند بسیاری از تحریم‌ها را دور بزند».

در هر حال، فشارها بسیار زیاد است؛ هم بر جمهوری اسلامی ایران و هم بر گروه‌های نیابتی‌اش. باید دید که این فشارها آیا به تغییر ساختار و نگاه این گروه‌ها خواهد انجامید یا با تغییر روش‌ها، موفق به

مقاومت در برابر فشارها خواهند شد.

این مطلب بخشی از:

فراتر از خبر

بایگانی

ایران

© ۲۰۲۶ تمام حقوق این وبسایت، بر اساس مقررات کپی‌رایت، برای رادیو فردا محفوظ است.